

OPINIA națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național, editată de FUNDAȚIA "ROMÂNIA DE MĂINE"

Societate, comunicare și valori (II)

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

Literatura de specialitate în domeniul sociologiei comunicării, în special cea americană, citează frecvent opinia lui Thomas Jefferson, unul dintre "părinții fondatori" ai democrației de peste Atlantic și fost președinte, din partea Partidului Democrat, la începutul secolului trecut. Acesta, dezamăgit de practica jurnalistică din timpul său, când "oricine publica orice" ar fi afirmat că cetățeanul care nu citește ziare este mai bine informat decât cel care citește, în sensul că "cel care nu știe nimic este mai aproape de adevăr decât cel a cărui minte este plină de neadevăruri", mai direct spus, de zvonuri și minciuni, de false legende inventate de "făcătorii de știri".

De atunci, lumea s-a schimbat radical, democrația și libertățile și-au găsit noi forme de expresie, fiind permanent în căutarea altora, mai eficiente în plan social și individual, iar comunicarea dintre oameni, către oameni și pentru oameni, ca fenomen social, s-a diversificat. O dată cu dezvoltarea radiofoniei, televiziunii și plasarea sateliților artificiali în jurul pla-

neteii, comunicarea a devenit larg accesibilă, relativ atotcuprinzătoare, în multe cazuri simultană pentru "receptor" și "emițător", oricât de departe s-ar afla unul de altul. Este ilustrativ, pentru acest din urmă caz, faptul că, spre exemplu, la debarcarea pe Lună a unui cosmonaut american, oameni din toate regiunile globului pământesc l-au văzut și auzit, atunci când puneau piciorul pe solul lunar, rostind propoziția-simbol: "Un pas mic pentru om, un mare pas pentru omenire".

Din perspectiva comunicării și valențelor ei sociale, momentul avea, dincolo de aspectul tehnic, performant prin el însuși, o semnificație ce rămâne mereu de descifrat în evoluția raporturilor și civilizației umane. Tema oferă științelor sociale moderne, inclusiv sociologiei comunicării, un câmp larg de investigații, reflecții și, într-o anumită măsură, chiar de concluzii.

Una dintre aceste concluzii ar fi aceea că națiunile sau statele cel mai bine dotate tehnic - implicate financiar-economic - tind să-și im-

pună cultura și propriul stil de viață. Este ceea ce observa, între altele, cercetătorul austriac Peter Bachmeier, care semnalează o expansiune culturală americană și vest-europeană în dauna altor culturi naționale. După opinia sa, "în spatele aparentelor apeluri pentru cultură europeană, pentru cultură universală se urmărește slăbirea și ștergerea identității naționale a culturilor și tradițiilor de învățământ din diferite țări europene"¹. Amintind că acest proces este numit de politologul american Alvin Toffler drept "colonialism cu mânuși de catifea", iar Samuel Huntington și Jaques Attali impart lumea în "învingători și învinși" pentru a se constitui o "viitoare ordine mondială", expertul austriac avertizează asupra pericolului "hegemoniei culturale", rezultate din ideologia și practica "societății deschise", care să se bazeze pe desființarea granițelor, religiilor și culturilor.

Este sesizată aici tendința unei răstălmăcirii a ceea ce de câteva decenii, o dată cu expansiunea tehnicii celei mai înalte în sfera telecomunicațiilor și multiplicării aparatului "purătorilor de mesaje" și larga lor răspândire în toate țările, s-a numit și se numește democratizarea comunicării internaționale, accesul liber la informație, cunoaștere, învățare și cultură. Dar informația, cunoștințele sunt "arme intelectuale", ele facilitează schimbul de idei, înfruntarea de argumente și nu "eliminarea" interlocutorului, estomparea personalității sale, anularea originalității și valorilor specific naționale. În spiritul relațiilor cu adevărat democratice, comunicarea este intercomunicare, schimb de mesaje și nu "dicteu unidirecțional".

(Continuare în pag. 6)

Pledoarie pentru medicina predictivă

Acad. ȘTEFAN MILCU

Cuvântul folosit în acest eseu e nou venit în terminologia medicală, din care cauză adesea este confundat cu cel profilactic. Diferența este totuși de fond, întrucât în profilaxie se cuprind ansamblul metodelor, mijloacelor prin care se previn procesele de îmbolnăvire, oricare ar fi cauza și modul lor de evoluție. Exemplul cel mai caracteristic îl constituie măsurile de prevenire a bolilor epidemice și folosirea vaccinurilor, a serurilor specifice ori a mijloacelor de stimulare a capacității de apărare proprie organismului.

Prin medicina predictivă, în schimb, se detectează apariția bolilor și malformațiilor prin aplicarea metodelor de investigare genetice. Este o rezultantă aplicativă a geneticii în diagnosticul prenatal prin examenul citogenetic și genetic molecular al lichidului amniotic, al sângelui placentar sau al biopsiei. În acest fel este posibil diagnosticul unui făt cu modificările caracteristice unei malformații cerebrale incurabile, a unor maladii ce vor apărea la adulți spre o anumită vârstă. Este posibilă, de asemenea, determinarea sexului, care nu aparține patologiei, dar implică posibilitatea unor decizii criticabile cu privire la ceea ce s-a numit selectarea sexului. În medicina predictivă se include și sfatul genetic al unui cuplu care, având un copil malformed, solicită avizarea posibilă a unei sarcini fără riscuri patologice.

Realizarea diagnosticului genetic prenatal implică însă un laborator specializat și un personal instruit în diagnosticul genetic. În țara noastră, medicina predictivă s-a realizat într-o măsură modestă, numai prin sfatul genetic. Oricare ar fi metoda de realizare a unui diagnostic predictiv defavorabil, este implicată întreruperea sarcinii sau a interdicției unei fecundități cu risc malformativ. În toate cazurile, medicii care practică aceste examene, finalizate într-o decizie, au o mare responsabilitate bio-etică. Este explicabil de ce, deși îl cunoaștem, așa cum am spus aici, noi nu realizăm în țara noastră diagnosticul prenatal pentru că încă nu avem condițiile tehnice, de aparatură și personal, necesare realizării unui diagnostic cu o responsabilitate atât de angajantă.

ION BARBU
și
balcanismul

Comunicare prezentată
de scriitorul PAUL ANGHIEL
la Simpozionul
consacrat marelui poet

Pag. 4-5

ISTORIA ATESTĂ

Funcția primordială

a școlii în viața națiunii

I. Afirmarea esenței omului

Opera lui Spiru Haret, considerată ca o realizare practică exemplară, continuă să fie privită în perspectivă factologică. Problema care se pune însă este dacă în persoana lui Haret se identifică numai un mare om de școală, așa cum e prezentat adesea în literatura de specialitate, sau se relevă totodată și un important creator de doctrină pedagogică. Altfel spus, dacă inițiativele sale în materie de administrare și dezvoltare a învățământului românesc reprezintă

doar un demers de ordin istoric, sau conține și o seamă de concepte generative, de o incontestabilă actualitate. La urma urmei, cum ar fi fost cu puțință o construcție spirituală de anvergură celei create de Haret în lipsa unor idei călăuzitoare îndelung elaborate. Împărțim convingerea că întreaga operă a lui Spiru Haret - de la mecanica cerului la mecanica socială, de la reforma legislației școlare la stabilirea conținutului educației - probează o gândire unitară cu înalte semnificații filosofico-sociologice. Dimensiunea și trăinicia înfăptuirii sale nu pot fi explicate integral decât prin vastul orizont ideatic care le-a animat, în scopul

afirmării esenței omului supus educației.

Prin toată activitatea sa, Haret a căutat să transforme societatea românească cu ajutorul învățământului, fără a neglija implicațiile factorilor politico-economici. Însă, în concepția sa, prosperitatea economică va rămâne totdeauna legată de progresul cultural: "Una nu merge fără alta", spunea el. Factorii economici devin operanți numai prin efortul de culturalizare a generațiilor. Ca urmare, Haret va acorda o atenție cu totul deosebită mersului școlii, pentru a realiza, cu ajutorul acesteia, idealul de schimbare a vieții oamenilor. La baza acestui generos proiect reclamat de

istorie, el va așeza ideea valorificării puterilor sufletești ale popoului român prin organizarea unor acțiuni eficiente de instruire a tinerelor generații. Haret va deschide astfel calea spre lumină fiilor țărănilor și muncitorilor, creându-le posibilitatea de a-și dezvolta însușirile lor cerebrale într-un mod nesperat de ei, prin asigurarea condiției de acces la diversele trepte și profile școlare.

Teoretizând această preocupare a lui Haret, pedagogul G. G. Antonescu folosește conceptul de liberă circulație a valorilor, concept ce ar exprima unul din aspectele principiului democratizării învățământului. Socotim însă că această accepțiune nu reflectă amploarea gândirii haretiene, din două motive: a) expresia de "liberă

circulație a valorilor" sugerează propagarea codului de valori ale spiritului, pe când concepția pedagogică a lui Spiru Haret se întemeiază pe o viziune amplă de valorificare a potențialului uman, de afirmare a ființei sale launtrice; b) ideea de promovare, la scară națională, a capacităților umane exprimate, ea singură, un principiu fundamental de gândire și nu doar un aspect al unui alt principiu, oricare ar fi acesta.

■ Prof. univ. dr.
Ioan STRĂCHINARU,
deputat, Comisia pentru
Învățământ, știință,
tineret și sport

(Continuare în pag. 6)

COLEGIILE REVISTEI "OPINIA NAȚIONALĂ"

COLEGIUL PENTRU REFORMA ȘI RELANSAREA ECONOMIEI NAȚIONALE

- Acad. Alexandru Bărlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N. N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof. dr. Constantin Ionete
- Prof. dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu
- Prof. dr. doc. Alexandru Zanfir
- Prof. dr. Mircea Druc
- Prof. dr. Alexandru Albu
- Prof. dr. Mihai Părăluță
- Prof. dr. Gheorghe Zaman
- Prof. dr. Petre Mălcome
- Prof. dr. Mihai Dumitrescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

- Acad. Ștefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Ștefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Ștefan I. Ștefănescu
- Acad. Marius Peculea
- Prof. dr. Liviu Maior
- Prof. dr. Grigore Brâncuș
- Prof. dr. Dan Ghiocel
- Prof. dr. Emil Tocaci
- Prof. dr. doc. Grigore Posea
- Prof. dr. Gheorghe Secară
- Prof. dr. g-ral (rez.) Emil Mihuleac

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE CULTURII ȘI ARTEI

- Acad. Eugen Simion
- Prof. dr. Alexandru Boboc, membru corespondent al Academiei Române
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Săra
- Prof. dr. Ion Dodu Bălan
- Prof. dr. Victor Giuleanu
- Dumitru Radu Popescu
- Paul Anghel

COLEGIUL PENTRU IDEEA NAȚIONALĂ ȘI SOCIALĂ ÎN ROMANIA

- Prof. dr. Aurelian Bondrea
- Prof. dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof. dr. Ioan Scurtu
- Prof. dr. doc. Titu Georgescu
- Prof. dr. Ștefan Lache
- Prof. dr. Gheorghe I. Ioniță

Director:

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

COLEGIUL PENTRU DOCTRINE POLITICE ȘI PROBLEMELE RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE

- Adrian Păunescu
- Prof. dr. Ion Rebedeu
- Prof. dr. Ion Mihail Popescu
- Prof. dr. Gheorghe Cazan
- Prof. dr. Ion Tudosecu
- Prof. dr. Tiberiu Nicola
- Prof. dr. Virgil Constantinescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE SĂNĂTĂȚII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

- Valentin Lipatti
- Dr. Ion Mitran
- Prof. dr. Florea Dudiță
- Prof. dr. Mircea Nicolaescu
- Prof. dr. Marin Voiculescu
- Ion Mărgineanu
- Dan Lăzărescu
- Prof. dr. Ion Zară
- Prof. dr. Constantin Mecu
- Prof. dr. Marin Nedelea
- Prof. dr. Constantin Vlad
- Dr. Nicolae Ecobescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE JUSTIȚIEI, STATULUI DE DREPT ȘI DEMOCRAȚIEI

- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnici
- G-ral dr. Gheorghe Niculescu, membru de onoare al Academiei Române
- Prof. dr. doc. Iulian Mincu
- Prof. dr. doc. Victor Ciobanu
- Prof. dr. Caius Traian Dragomir
- Prof. dr. Andrei Firică
- Prof. dr. Dorin Sarafoleanu
- Prof. dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof. dr. Ștefan Costea
- Prof. dr. Gheorghe Răboacă

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE JUSTIȚIEI, STATULUI DE DREPT ȘI DEMOCRAȚIEI

- Acad. Valentin Georgescu
- Acad. Ion Filipescu
- Acad. Vasile Giunea
- Prof. dr. Antonie Iorgovan
- Prof. dr. Adam Popescu
- Prof. dr. Nicolae Popa
- Prof. dr. Ion Neagu
- Prof. dr. Andrei Popescu
- Prof. dr. Ionel Cloșcă
- Prof. dr. Mihai Merfea
- Prof. dr. Mircea Stroia

OPȚIUNI ÎN LUMEA CONTEMPORANĂ

Social-democrația: de la doctrină la practică

BALANȚA

FORȚELOR ȘI INTERESESELOR

Social-democrația a adoptat o modalitate specifică, proprie privind exercitarea puterii, și anume ceea ce s-a numit "balanța forțelor și intereselor". Este vorba despre concepția potrivit căreia puterea politică acționează nu prin dominare asupra unei minorități, spre exemplu parlamentare, ci pe calea "forjării" deciziilor colective în cadrul echilibrului de forțe, al coaliției, consensului și compromisului. O asemenea concepție situează interesele generale deasupra contradicțiilor sau cerințelor specifice părților în acțiune. Politologia înregistrează aici tendința sau avansul unei teorii noi asupra raportului între adversari în contextul democrației parlamentare, al gestiunii comune a treburilor naționale sau locale. Aceasta presupune că, în mod practic, o forță politică plasată în poziție dominantă prin votul cetățenilor nu-și poate aroga dreptul de a impune pur și simplu voința sa adversarilor politici, fiind necesar ca, dincolo de contradicții dar, mai ales prin tratative în jurul lor, să caute compromisul pornind de la interesele generale. O asemenea concepție asupra raportului cu adversarul politic a deschis perspectiva unor soluții menite a-și arăta cât mai relevant eficiența, deși "achizițiile" de până acum în acest domeniu sunt, în mod explicabil, încă firave.

Una dintre concluziile esențiale ale social-democrației, prin comparație cu opțiuni liberale, se referă la raportul organic dintre economie, văzută ca aparat productiv și sursă a bunăstării

generale, pe de o parte, și accesul oamenilor la viața socială, pe de altă parte. În acest sens, social-democrația a sesizat că șomajul masiv nu a fost și nu este numai un fenomen economic, ci a marcat și poate marca o **criză a democrației**. Considerând democrația o forță socială activă, doctrina social-democrată s-a delimitat de concepția liberală potrivit căreia statul nu trebuie să intervină în economia de piață spre a asigura munca și securitatea cetățenilor săi, atrăgând atenția că un proces de transfer al populației din viața productivă către sedentarism plătit și o concentrare a capitalurilor, asociate cu amenințarea mediului ambiant, constituie probleme care apasă asupra vieții cotidiene, susceptibile de a genera mereu un sentiment de insecuritate. Europa Occidentală postbelică, aflată într-o "tranzicție sui-generis", a evidențiat pregnant relația dintre starea economică și capacitatea democrației de a o redresa, problemă aflată la ordinea zilei și în Europa Centrală și de Est a anilor '90. De fapt, încă în anii '50, proiectele social-democrației aduceau la ordinea zilei, în Europa de Vest, probleme esențiale privind organizarea autonomă a maselor muncitoare în vederea propriei lor emancipări: democratizarea reală a vieții economice, naționalizarea unor sectoare-cheie ale industriei și satisfacerea consumului prin măsuri de redistribuire în cadrul legiferării și aplicării unei protecții sociale pornind de la capacitatea reală a economiei de a se constitui în "scut social". În epocă,

sloganul "Ajută-te prin muncă" era însoțit de constatarea că "pentru a fi bogat trebuie să fii dur, în timp ce pentru a săraci nu trebuie decât să trândăvești". Se pare, însă, că o asemenea lecție a tranziției vestice a fost uitată în Estul continentului.

În concepția social-democrată, statul reprezintă arbitrul care înlesnește confluența intereselor în societatea civilă, tendința fiind de a favoriza apariția consensului între parteneri sociali. Evident, o asemenea teorie sau ideologie presupune condiții propice de afirmare, prima dintre acestea fiind, în tezele susținătorilor săi, concentrarea intereselor și reprezentativitatea forțelor sociale dominante: interesul evident al capitalului de a câștiga și a-și asigura "reproducerea" poate fi satisfăcut în măsura acceptării unei politici sociale coerente și consecutive. În fapt, social-democrația, aflându-se la putere, a dezvoltat un sistem coerent de măsuri sociale, care să permită satisfacerea aspirațiilor de securitate socială, să garanteze bunăstarea, după ce mai întâi sau concomitent cu aceasta a acționat pentru eradicarea sărăciei sau cel puțin pentru diminuarea consecințelor acesteia. O preocupare social-democrată a constituit-o abolirea "sărăciei primare" mai mult prin efectele deplinei folosiri, pentru un timp, a forței de muncă și prin măsuri sociale decât prin creșterea artificială a salariilor, ceea ce ar fi agravat cunoscutele curbe inflaționiste. Ar fi o altă lecție pentru tranziția din Europa Centrală și Răsăriteană.

Sub egida social-democrației, revendicările sociale ale salariaților, aspirația spre securitate socială și bunăstare au devenit baza unui nou mod de consum social, care nu a pus în cauză mecanismele pieței, dar a permis indivizilor să-și satisfacă mai bine cerințele de trai în măsura în care propria lor muncă se regăsea în planul beneficiului direct, dar prin intermediul pieței, nu pe calea vreunei redistribuiri birocratice, care nu poate fi niciodată durabilă. În ciuda diferențelor de metodă, aceeași textură economică a caracterizat țările occidentale după 1950, iar contribuția originală a social-democrației este de a fi proclamat și "făcut" din statul social un instrument al stăpânirii relative a consuliilor sociale.

În cazul Germaniei, programul social-democrat de la Bad Godesberg (1959) - prin care se renunța la tezele marxiste - constata că economia de piață nu asigură prin ea însăși o justă repartitie a veniturilor și averilor, fiind necesară o nouă strategie, a controlului social, nu administrativ. Pe calea politicii fiscale, a impozitelor progresive s-a urmărit subțierea continuă a "sărăciei primare". La toate acestea s-au adăugat măsuri sociale în domeniul serviciilor, învățământului și culturii, protecția socială programată nefiind, desigur, o cucerire împlinită, ci o cale de străbătut, cu evidente cauze și efecte contradictorii, străbătând cunoscute perioade de criză, căutând și găsind noi soluții pentru depășirea acestora.

Un obiectiv important al strategiei social-democrate îl constituie repartitia puterilor, ceea ce nu se poate rezuma la ideea că social-democrația ar exercita funcții guvernamentale abandonând puterea economică în favoarea exclusivă a patronatului. Pe acest teren au avut loc diverse transformări care au dus la diferite forme de coparticipare, de cogestiune a patronatului și sindicatelor în economie. În a doua jumătate a deceniului al șaptelea, un ansamblu de acorduri a permis o nouă repartitie a puterii în gestiunea economică. (Va urma)

■ Dr. Ion MITRAN

x) Prima parte a acestui articol a apărut în nr. 86 din 20 martie a.c.

Un laborator al creației studențești de la "Spiru Haret"

CENACLUL "MEMENTO COGITARE" ÎȘI ONOREAZĂ EMBLEMA

Iată un paradox, tot mai greu de explicat, în cuprinsul învățământului superior de stat din România: complexitatea informației atinge astăzi cote fără precedent, iar solicitările spirituale, abătute asupra studenților mai cu seamă, se intensifică pe zi ce trece și dobândesc un caracter tot mai contradictoriu. Pe de altă parte, mentorul spiritual, consacrat în istoria noastră universitară exclusiv prin prestigiul creațiilor sale, tinde tot mai mult astăzi să fie înlocuit și să facă prozeliti prin tribulațiile meschine ale partizanatului politic. Însuși cadrul studențesc de schimb și de confruntare liberă a ideilor, a experienței personale dobândite fie în cercetarea științifică de profil, fie în preocupări intelectuale conexe, precum activitatea literară și artistică, bunăoară, este astăzi mult diminuat. Cercul științific studențesc, de pildă, funcționează tot mai puțin, iar sesiunile zonale și naționale ale acestora agonizează cu ochii ațintiți asupra unor sponsori imaginari. Practic, studenții facultăților de stat nu mai pot iniția discuții, dezbateri, schimburi de opinii decât în cadrul, restrâns prin definiție, al seminariilor, ori în reuniunile particulare, dar care astfel ies din limitele ținutei cu adevărat universitare.

În aceste condiții nu este de mirare că apariția unui cnaclu sau a oricărei alte forme de reuniune, de dezbateri studențească, trezește un interes general și începe să fie

frecventat de studenți tot mai diferiți ca preocupări și ca apartenență la o instituție sau alta de învățământ superior. Este și cazul cnaclului MEMENTO COGITARE, inaugurat la data de 3 noiembrie 1994 și desfășurat sub conducerea studenților de la Facultatea de Filosofie-Jurnalistică a Universității "Spiru Haret", dar cu o frecvență în continuă creștere și din partea altor studenți. Ba chiar și a unor absolvenți, cum aveam să constat eu însumi, invitat la reuniunea din 9 martie, care s-a desfășurat în noua și modernă sală P 19, recent amenajată de conducerea Universității "Spiru Haret" într-un periplu arhitectonic caracterizat prin bun gust și funcționalitate. Seta de cunoaștere, setea de comunicare spirituală, setea de confruntare a opiniilor și-au spus aici cuvântul într-o modalitate accentuată, dar și amicală, cu o propensiune specifică pentru dialogul de mare anvergură, uneori și de acută intensitate, dar dominat în egală măsură de respectul pentru opinia adversă. Cu alte cuvinte, s-a vorbit, dar s-a și ascultat; cu pasiune, dar și în reculegere.

Discuțiile au debutat cu câteva subiecte "la zi": aniversarea nașterii lui Mircea Eliade și comemorarea trecerii în neființă a lui Cezar Petrescu. Au fost reliefate aspecte semnificative din viața și din creația celor două personalități. Cu evocarea ambianței istorice în care s-au manifestat. Și cu aprecieri

pertinente, de bun gust și de reală maturitate, despre actualitatea mesajului artistic și filosofic al fiecăruia. Astfel am aflat o seamă de "amănunte" stupefiant: între altele și intenția subterană a unor studenți (de la Politehnica bucu-reșteană?) de a declanșa o campanie anti-Eliade. Proiectul ca atare are, se pare, o orchestrație mai largă și nu întâmplător este îndreptată împotriva adeptului valențelor naționale ale culturilor. Mircea Eliade se dovedește un incomod și după moarte și nu este exclus ca atitudinea lui incomodă să rezulte, pentru adepții internaționalismului de toate orientările și nuanțele, mai cu seamă din faptul că marele gânditor și artist și-a scris toată opera lui literară și memorialistică, până în ultima clipă, în limba română. Nu mărturisea el însuși că sentimentul profund de iubire nu-l poate rosti decât în limba română? Mărturisea! Spre bucuria inclusiv a acestor tineri minunați de la Universitatea "Spiru Haret" care, iată, și-au propus să-i invite, pe studenții de nedreaptă contestare a lui Mircea Eliade, la o dezbateri chiar în cadrul acestui cnaclu.

S-au citit apoi câteva poezii (Cosmin Pițurlea și Alexandru Philippide, ambii studenți în anul I al Facultății de Filosofie-Jurnalistică de la "Spiru Haret"), după care s-au purtat discuții foarte serioase, în orizontul nu numai al esteticii, ci și al matematicii, sociologiei, psihologiei, tehnicii de calcul, cos-

mologiei. Cu aceeași sete neasemuită de comunicare, de confruntare a concluziilor rezultate din lecturi, dar și din reflecții personale. Toate acestea într-o ambianță de intimitate, de sinceră atitudine deschisă, tolerantă, fără pic de emfază, de orgoliu nejustificat.

Hotărât lucru, studenții de la "Spiru Haret" își cunosc valoarea! Pentru că ea este cel dintâi principiu călăuzitor după care își desfășoară întreaga activitate de pregătire universitară.

■ Mihai IORDĂNESCU

Puncte de vedere

STATUL NAȚIONAL

Într-un
bizar
raport
de
sub-
ordonare

! ?

Încă înainte de cel de-al doilea război mondial, dar mai ales după încheierea acestuia, au început să prolifereze cererile pentru o ordine "hegemonico-integratoare" construită pe ideologii adecvate și fundamentată pe teorii economice care promovau dictatorial "adevăruri stabilite". Au apărut astfel doi poli de putere militară, politică și economică - unul în Est și altul în Vest; fiecare promova "adevărurile stabilite", conform cărora, într-o parte, conducerea centrală prin plan era singura valabilă, iar în altă zonă, unicul mecanism regulator este piața. Și unul, și altul din cei doi poli uzau totuși de paradigma keynesiană. Așa a apărut, mai întâi, regionalismul de generația I-a, prin care statul făcea eforturi să impună, în propria regiune, obiective compatibile cu politica sa internă. În Europa, excluzând implicațiile politico-militare de după război, au apărut trei modele de regionalism, specifice la trei tipuri de filosofie politico-statală: unul în Est, construit vizibil pe baza hegemonismului sovietic și pe totalitarism ideologic, și două în Centrul, Nordul și Vestul continentului: Piața Comună Europeană - comunitate cu vocație federalistă, de inspirație keynesiană, bazată pe intervenția regulatoră a statelor, la care unul din scaune rămâne permanent gol și chiar invizibil, dar, paradoxal, acela "induce decizia" (este vorba de girul, sprijinul și concomitent hegemonia S.U.A.) - și A.E.L.S., cu vocație liber-schimbistă, de inspirație liberală, construită pe baza raporturilor mereu speciale dintre S.U.A. și Anglia.

Regionalismul din generația a II-a este un proces mult mai complex, în care intervin internaționalizarea și integrarea, fondate pe dependențe decizionale, sub impactul teoriilor de continentalitate,

globalizare și mondializare a piețelor. Fenomenul este împins din spate de societățile transnaționale și de concurența tot mai acerbă pentru piețe... Paradigma keynesiană este înălțată din suportul politicii economice a statului. Statul național este tot mai adesea împins spre centre de decizie transnaționale; are loc o eroziune a spațiului economic național și a conceptului de suveranitate prin dezangajarea statului, mai întâi, din zona reglementării economice interne și chiar din cea a socialului național; din rațiuni de competitivitate și concurență se renunță la teoria și practica ocupării depline ca una din funcțiile esențiale ale statului; se avansează noi teorii, între care excelează cele neoliberale, teorii monetariste, ale ofertei, ale dezvoltării durabile etc. Deși se bat în continuare două idei, fondul lor teoretic și ideologic este relativ comun: **neoliberalism, neoconservator**, bazat pe instrumente exclusiv monetare, pe dereglementare, pe descentralizare și privatizare. Concomitent cu o nouă lume organizată tridimensional, tripolar - pe 3 centre de putere economică, financiară și comercială (Comunitatea Europeană, S.U.A., Japonia) sunt promovate și idei care solicită în continuare o nouă ordine economică.

În scopul susținerii intereselor americane, oriunde în lume, sunt promovate consecvent strategia "bastonului" și "diplomația dolarului". Ceea ce este bun pentru interesele Americii trebuie să fie un "adevăr stabilit", **tabu**, pentru toate țările și zonele în care aceste interese operează. Dolarul a devenit, practic, prima instituție transnațională mondială; totul, în SUA, vizează, în primul rând, "managementul dolarului". Impactul său asupra echilibrului importurilor și exporturilor mondiale și europene, ca și influența enormului deficit al Administrației SUA asupra echilibrului financiar-monetar mondial împing toate băncile și instituțiile financiare naționale sau internaționale spre protejarea acestei veritabile "valori transnaționale". Din acest motiv, politicile de "stabilizare și ajustare" monetariste - care respectă cu strictețe ortodoxia neoliberală, mascată cu principii și proclamații social-democrate - sunt impuse sub forma unor "recomandări" tuturor pacienților aflați în tranziție, deși ele nu au creat nicunde, chiar și după 10-15 ani de tratament, nici belșug și nici locuri de muncă.

Globalizarea și integrarea reduc puternic și chiar anulează capacitatea de intervenție a oricărui guvern, modifică modelul și arhitectura relațiilor economice și sociale în interiorul spațiilor geografice naționale, schimbă complet structurile economice și de putere, împing țările și statele spre un declin permanent, erodând suveranitatea și putând remonta noi naționalisme. Nemaireglând forțele pieței, statul este împins spre un regim de rezervație naturală captivă, piața națională este o piață captată total, iar o mare parte a populației dobândește statutul animalelor de la grădina zoologică, așteptând hrană de la protecția socială.

Întreprinderile românești lăsate la discreția forțelor dezlanțuite ale pieței libere devin incapabile nu numai de cucerirea unor segmente ale pieței externe absolut necesare dar au și pierdut - în cea mai mare

parte - însăși piața internă. Deși insecuritatea economică a întreprinderilor și a locurilor de muncă e evidentă, statul este sfătuit să se bată pentru protecția socială; se protejează ceea ce se cere menținut, adică șomajul prin indemnizare, fără a se eradică adevăratele cauze; se investește în menținerea efectelor și nu în contracararea cauzelor.

Descentralizarea economică, dereglementarea, distrugerea bazelor economiei etatiste, suprimarea subvențiilor, libera inițiativă și privatizarea sunt procese absolute de dorit și pozitive dacă ele se concretizează în creșterea veniturilor și a siguranței economice a majorității populației. Dacă acestea sunt făcute însă prin mutarea centrului de decizie economică și politică de la un nivel național la alte centre supranaționale și, mai ales, dacă se dovedesc - așa cum s-a întâmplat până acum - profund neproductive pentru bunăstarea și interesele sociale naționale, ele nu pot fi receptate decât ca lovituri profunde aplicate intereselor poporului și statului român.

Într-o democrație veritabilă, poporul nu se poate mulțumi cu un rol pasiv în puterea economică, plătit prin protecția socială și explicându-i-se că trebuie să se bucure de "democrația forțelor pieței" și să acceadă la un "pact social" care să întărească statul. Experiența istorică mondială dar și situația actuală din lume și din România demonstrează că nu se poate accepta numai ideea după care libertate înseamnă absența intervenției statale sau guvernamentale; dezorganizarea economică, reculul serios al indicatorilor fizici de producție și consum, proliferarea absolut scandaloasă și inimaginabilă a corupției se datorează tocmai politicii de liberalism și nonintervenției; libertatea însăși impune intervenția statului, inclu-

siv în afacerile private, oneroase, de tip mafiot, care-i prejudiciază imaginea și chiar existența. Legile economice nu se pot statua în nici un caz deasupra statului și a intereselor sociale și cu atât mai mult nu pot fi impuse și monitorizate nici de FMI sau Banca Mondială, dar nici de organisme suprastatale.

Politica economică liberală se ciocnește, uneori extrem de dur, de politica socială, care, de multe ori, este centralizată, normativă, intervenționistă; spațiul social național nu este încă transnațional și nici nu se știe dacă va putea fi vreodată. Orice politică socială are ca fundament tot piața, pentru că baza de calcul a veniturilor acordate pe această cale o constituie tot salariul, care este o categorie esențială în construcția constituțională, administrativă și politică a unui stat. Statul social național este în criză în ultimii 15 ani, mai ales datorită factorilor financiari și ideologici; datorită integrării și politicilor monetariste, astăzi, primează incertitudinile asupra certitudinilor, dezorganizarea, dereglementarea, haosul asupra ordinii constituționale, de drept și administrative.

Un lucru este însă cert: se va putea reflecta în continuare asupra viitorului statului social numai într-un cadru național, chiar și când neoliberalismul este impus sau ales ca ghid de acțiune politică. A gândi la statul postsocial și postnațional înseamnă a prezenta și forțele sociale care l-ar susține și care, democratic, ar trebui să fie majoritare - fapt încă greu de descifrat. Problema este numai de timp; o minoritate de elită extrem de bine plătită și influentă nu poate avea câștig de cauză decât temporar.

■ Dr. Constantin CIUTACU

PIAȚA MUNCII - un spațiu al crizei de autoritate

Odată cu trecerea timpului devine tot mai limpede că transformările survenite după anul 1989 în societatea românească n-au beneficiat de preliminarii doctrinare clare, cu o determinare firească și tocmai această lipsă de pregătire, de program coerent, pune uneori sub semnul întrebării atributul de revoluție conferit evenimentelor din decembrie 1989. Fapt este că în domeniul de bază, cel economic, a început o frecvent invocată perioadă de tranziție fără a se ști prea bine - sau fără a se recunoaște deschis - către ce tranzitam, care sunt argumentele strict economice, de productivitate și de eficiență, dar îndeosebi de utilitate națională ce reclamă acest imens efort de schimbare. Efort îngreunat în mare parte tocmai de faptul că nu s-a operat anterior o analiză temeinică, obiectivă, a stărilor de lucruri românești, cu minusurile și plusurile lor riguroso delimitate, măsurate spre a ști ce, cât și cum să schimbi, să modifice, să îmbunătățești ori să conservi și să dezvolti în continuare. Cel puțin în prima etapă postrevoluționară, principala motivație sub semnul căreia s-au efectuat schimbări, de la nivelul agriculturii, industriei și până la cel al nominalizării unităților de învățământ, era "să nu mai fie ca înainte", ignorându-se faptul că o mare parte din realitatea economică și culturală anterioară se întemeia pe o experiență românească îndelungată. Inseși principiile de organizare socialistă, atât de insolite și de străine la început, se văzuseră obligate a se adapta treptat la această realitate națională.

Așa se face că viața economico-so-

cială a României de după anul 1989 a luat-o înaintea noțiunilor prin care se încerca definirea ei. A urmat un fel de "mers peste arătură", de pe urma căruia s-a resimțit, cum era și de așteptat, în primul rând nivelul producției și utilizarea resurselor umane. Piața Muncii în România s-a înfățișat de la început drept sinonimul unei mari necunoscuti, astfel încât toate considerațiile formulate pe seama ei au curs și, pe alocuri, încă mai curg în gol, de pe urma acestei hemoragii având de suferit masa șomerilor în continuă creștere, dar și întregul sistem al pregătirii forței de muncă. Întrucât este limpede că în lipsa unei reprezentări clare a ceea ce are nevoie, acum și în perspectivă, societatea românească, nu numai recursivă profesională, ci și pregătirea profesională se desfășoară mai mult sau mai puțin la întâmplare.

Tocmai această lipsă și-a propus s-o suplinească Institutul Național de Cercetări Economice (Institutul de Economie Națională) prin efectuarea unei analize temeinice a Pieței Muncii din România. Recentul volum cu acest titlu, al patrulea în desfășurarea analizei, oferă un bilanț al răstimpului din anul 1989 până prin 1992-1993 și, pe cât posibil, își propune să schițeze și unele tendințe ale evoluției viitoare. De prisos să mai amintim că principala calitate a cărții stă în această putere de analiză, de reliefare a caracteristicilor pieței muncii din România, și chiar dacă cele mai multe dintre acestea nu alimentează optimismul, ele sunt, așa zice, cu atât mai bine venite. Cel puțin în felul acesta devenim mai circumspecți; factorii de decizie, ca și marea

masă a celor ce alcătuiesc Piața Muncii nu se mai pot legăna în iluzia paliativelor conjuncturale, ci vor trebui să adopte atitudini clare și ferme.

Cu atât mai mult cu cât "pe termen scurt și chiar mediu, perspectivele regăsirii stării de echilibru pe piața muncii sunt puțin încurajante, sumbre chiar" și, drept urmare - după cum citim mai departe din amintitul volum - "ocuparea, formarea, dezvoltarea și utilizarea resurselor umane, protecția venitului din muncă sunt sau ar trebui să fie obiective prioritare ale reformei economice și ale politicii sociale asociate acesteia". Numai că - suntem avertizați în aceeași lucrare - "un asemenea proces nu trebuie asimilat cu garantarea locului de muncă". Avertisment superflu întrucât, se știe, garantarea locului de muncă nu conduce spre un handicap economic. Dimpotrivă, tocmai **garantarea locului de muncă se impune câtă vreme activitatea desfășurată se încadrează în parametrii necesari de calitate**. Lipsa de garanție a locului de muncă ar trebui să țină numai de ineficiența muncii. Altminteri "creșterea șomajului poate fi periculoasă când urmează după decenii de siguranță cvasitotală a ocupării și venitului", cum pe bună dreptate se subliniază în capitolul al doilea al lucrării: **Politici de stimulare a creării de noi locuri de muncă**.

Și cel mai apropiat pericol, în această ordine de idei, se regăsește în faptul că specialistul român cu studii superioare rareori este utilizat la valoarea lui reală. Așa se și explică faptul că ponderea celor cu studii liceale și superioare în ansamblul șomajului din România se menține la cote încă înalte, în loc să scadă vertiginos sub impactul nevoii de inovare, de creație, de previziune, acut resimțită la noi. În două tablouri comparative, studiul amintit sintetizează, prin cifre, întreaga această stare de lucruri. Iată, de pildă, județul Argeș are 41 de persoane cu studii superioare la 1000 de locuitori, un indice al producției industriale (pe anii 1989-1992) de 44 la sută și o pondere a producției industriale a județului per total țară de 4,9 la sută. Județul Cluj are 59 de persoane cu studii superioare la 1000 de locuitori, iar respectivul indice al producției industriale urcă la 55 la sută și are o pondere pe țară de 3 la sută. Este mult, este puțin? Nu știm și tocmai de aceea ar trebui ca asemenea indicatori să fie luați în seamă la elaborarea strategiei cu privire la modul cum sunt și ar trebui să fie utilizați specialiștii cu studii superioare, ca una dintre principalele noastre surse și resurse de redresare economică. Pentru că un demers economic, oricât de aprofundat și de magistral condus, nu se justifică decât în raport de soluțiile practice pe care le oferă pentru depășirea stărilor critice din societate.

Când sunt lipsite de o asemenea finalitate, politicile noastre economice suferă frecvent de "sindromul inadecvării" la o realitate istorică strict determinată, iar planurile de protecție socială, deși sunt bine intenționate și li se consacră resurse materiale deloc neglijabile, au în cele din urmă un efect minor ori chiar contrar celui propus inițial. **Protecția socială este astfel văduvită de sensul ei superior, acela al folosirii cât mai depline a forței de muncă, și transformată, prin revers, într-un sistem de ajutoare sociale, asemănător în unele privințe, din păcate, cu cel pentru bătrâni, handicapați etc.** Nu întâmplător, deci, în anul 1993, investițiile totale au însumat circa 2000 miliarde lei, iar pierderile rezultate din șomaj - peste 3000 miliarde lei. Și pe măsură ce ne adâncim în analiza unor asemenea fenomene ne dăm tot mai mult seama de însemnătatea multiplă a acestui studiu. Să reținem, de pildă, că el reprezintă prima încercare de a supune analizei nu numai consecințele de ansamblu ale șomajului, diagrama lui strâns legată de anumite demersuri politice, ci și urmările lui în plan regional, cu consecințe care adeseori plutesc la orizont ca mari și posibile amenințări. Vor avea factorii noștri de putere curiozitatea să se aplece asupra lor, să le analizeze și să le ia în calcul?

■ Mihai IORDĂNESCU

CENTENARUL ION BARBU

Simpozionul organizat de Academia de Cultură Națională "Dimitrie Gusti" din cadrul Fundației "România de Măine"

Miercuri, 15 martie a.c., s-a desfășurat, sub egida Academiei de Cultură Națională "Dimitrie Gusti" din cadrul Fundației "România de Măine", Simpozionul Ion Barbu cu prilejul centenarului nașterii poetului și matematicianului român.

Au participat cadre didactice și studenți ai Universității "Spiru Haret", ziariști. Personalitatea și creația originală a lui Ion Barbu au fost evocate și analizate de acad. Ion Coteanu, rectorul Universității "Spiru Haret", acad. Romulus Vulcănescu, de scriitorii Romulus Vulpescu, D. R. Popescu, Paul Anghel, de prof. dr. Rodica Trandafir, matematician.

Lucrările Simpozionului au fost conduse de prof. dr. Ion Dodu Bălan care a susținut și o comunicare. S-a conturat o imagine complexă despre creația lui Ion Barbu, despre locul pe care aceasta îl ocupă în literatura națională și universală, despre contribuția sa de marcă la îmbogățirea limbajului poetic, despre legăturile creației acestuia cu folclorul și spiritualitatea poporului nostru, cu cultura universală.

În dezbateri, scriitorul Romulus Vulpescu a depănat amintiri emoționante despre Omul Ion Barbu, așa cum s-a dezvoltat el în diferite momente ale vieții și creației sale, în activitatea sa de dascăl la Facultatea de Matematică a Universității bucureștene, precum și despre problemele pe care le-a avut de rezolvat în editarea operei scriitorului. În cadrul Simpozionului, artistul poporului Radu Beligan, președinte de onoare al Senatului Academiei de Cultură Națională "Dimitrie Gusti", a recitat poeziile *Joc Secund*, *Riga Crypto* și *Iapona Enigel*, *Uvedenrode*, *Isarlak*, prin interpretarea domniei sale dezvoltându-se participanților frumusețile și tonalitățile inconfundabile ale creației poetului.

Revista noastră va publica, începând cu acest număr, comunicările susținute în cadrul Simpozionului Ion Barbu.

ION BARBU ȘI BALCANISMUL

Comunicare prezentată de scriitorul PAUL ANGHEL

Trebuie precizat, dintru început, că în țările balcanice, deci în țările sud-estului european între care ne includem, nu există balcanism. Nu există nici curentul literar, fixat ca atari printr-o tradiție, nu există nici eticheta curentului, inventată de români și atribuită retrospectiv fenomenului, tot de români. Balcanismul ca școală literară și ca tradiție nu există nici în Occident. Urmă de balcanism în literaturile apusene, dar nici în cele răsăritene, literatura engleză - să spunem - fiind la fel de refractară balcanismului ca și literatura rusă. Vom conchide că balcanismul este un fenomen literar exclusiv românesc,

inventat și cultivat de cea mai occidentală literatură a sud-estului european, literatura română, care rămâne, simultan, și cea mai orientală literatură europeană, dacă e privită din Occident. Balcanismul este, zicem noi, un fenomen al bizarierii românești, dovada relației inextricabile și continue a românilor cu Asia profundă.

În fond, ce este balcanismul și prin ce se caracterizează? Balcanismul, prin mostrele literare pe care ni le oferă, este expresia unui sentiment hedonic al existenței, este chiar expresia trăirii hedonice la un larg nivel popular, un nivel transnațional, nive-

lul urbei sau al polisului și a așezării eclesiastice, dincolo de care satul nu se mai vede. Când apare întâia oară acest sentiment? În cultura antică, dar nu oriunde (spațial) și nu oricând (temporal), ci numai în helenism, în marea cultură alexandrină, cultură care unifică trei continente într-o surdină muzicală ce pendulează cu o aripă în fantastic, cu cealaltă în extaz și umor. Fantasticul leagă această cultură de Asia, extazul - ca densitate a trăirii prefigurează o viitoare coordonată sentimentală europeană, umorul rămâne la mijloc, precum o limbă despărțitoare, de ceasornic, semn al efemerului, al

libertății precare, care te împinge să iubești clipa și să-ți dai seama, simultan, că toate trec. Revenind la hedonism, acesta este modul de a fi al unei lumi bogate, care trăiește și iluzia bogăției, și amărăciunea perisabilității acesteia. Revoluția creștină lichidează hedonismul, împreună cu matricea acestuia, vechiul polis, insalubru și corupt, instituind dictatul sărăciei, ca șansă de viitoare purificare, condamnând lumea imediat tangibilă ca sediu al pierdutei. Hedonismul reappare totuși în Bizanțul târziu, nu în universul rural și nu în noile lumi ruralizate și creștinate, după căderea polisurilor. Hedonismul reappare și reîntemeiază la post-bizantini, fiind nu întâmplător purtat de foștii elenici, de post-elenicii care se răsfăță și huzuresc sub plapuma otomană. Hedonismul reappare în cultura română în clipa când țările române intră sub plapuma otomană, cu elitele vechi, cu elitele noi, cu tot. "Țara veghea turcită...", spune Ion Barbu. Etapele de emancipare ale curentului par să fie acestea: epoca alexandrină, epoca post-bizantină, epoca română. Cei doi suporturi pe care se rezimă hedonismul acesta de sursă străveche par a fi polisul și aristocrația. În rest, lumea rurală, deci și lumea balcanică până la Dunăre, nu cunoaște hedonismul, fiindcă n-a fost încă scoasă din "gheara nevoii". Aceeași lume nu cunoaște, cum am spus, nici balcanismul, care e o expresie sui-generis a culturii alexandrine în spațiul românesc.

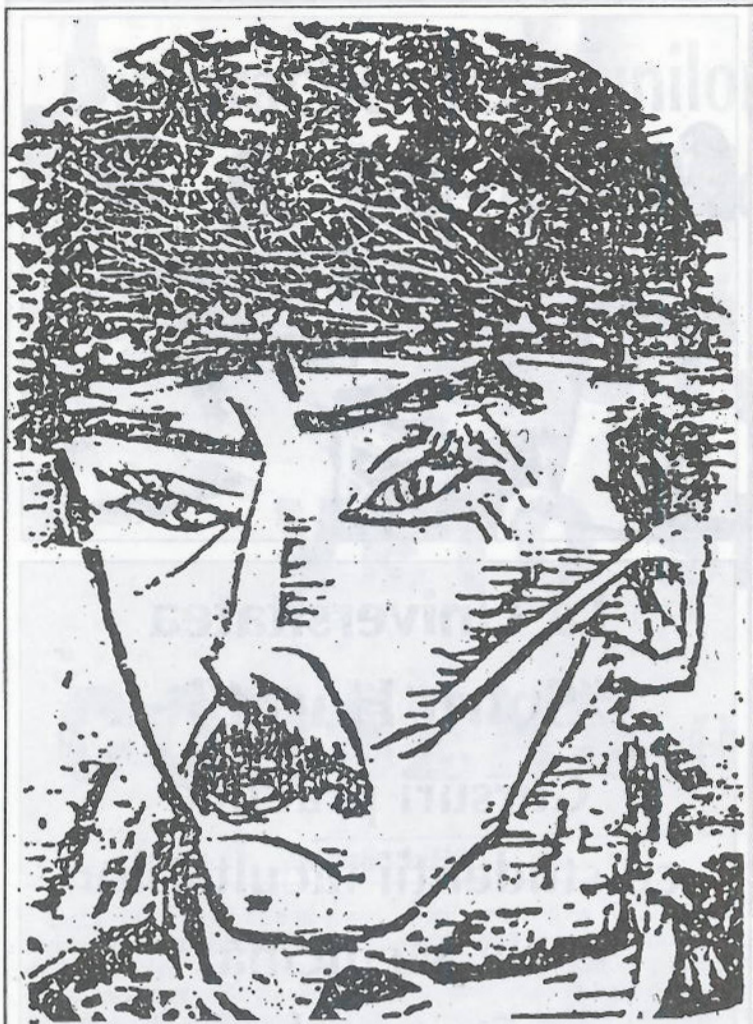
Nu putem încheia privirea noastră sumară asupra hedonismului, ca element determinant al balcanismului, fără a nu sublinia disocierea netă de hedonism renașcentist, chiar dacă și aceasta își are sursa în marea epocă alexandrină. Renașterea recuperează omul antic în integralitate, cu hedonism cu tot, balcanismul nostru - să fie clar - recuperează numai hedonismul, ceea ce pare să cantoneze curentul în minor, cel puțin ca premisă. Vom vedea însă, în cele ce urmează, cum lucrează în major această diferență specifică, ce aport estetic aduce acest balcanism al nostru în cunoașterea lumii sensibile și la ce niveluri de izbândă.

Câteva caracteristici ale hedonismului numit balcanism sunt revelatoare. Astfel, balcanismul este individualizant, aici prevalează cazul sensibil, nu generalitatea sentimentului. Același balcanism este necanonice din punct de vedere estetic; se practică cele mai libere forme de expresie, poetică și narativă. E muzical. Lirica populară nu se poate disocia de melos; paralel, dar la un alt nivel, linia balcanismului e suprem melodică, întemeiată pe melisme, pe oh, vai, tii, aoleu, pe diminutivarea sentimentului, cum și pe ruperea brutală a acestuia, prin punct sau poantă dură. În sfârșit, marele miracol al curentului se desfășoară, cum am spus, în câmpul senzațiilor, marile miracole sunt disocierile sensibile - vizuale, auditive, gustative, odorifere, tactile, pentru

întâia oară descinse la noi, în câmpul liric și epic, disocieri care trec peste marginile rafinamentului în desfătarea pură. Poezii epocii alexandrine ar fi fost încântați să cunoască această lirică sau fabulosul acestei proze aparținând balcanismului nostru.

Curentul ne leagă altminteri cu o zonă de sensibilitate și cunoaștere, de mare vibrație estetică, curentul ne deschide spiritul spre orizont sudic, interferând geografic cu marile drumuri ale lumii: drumul mătășii, drumul ceaiului, drumul porțelanului, drumul pietrelor scumpe, drumul mirodeniilor. Pe aceleași drumuri se colportează și alte tipuri de valori: prin traduceri de uz popular venim în contact cu valorile Persiei, Indiei; cu literaturile islamice, arabe și turce, toate acestea ne-au devenit apropiate, deschizând perspectiva asumării unui orizont fabulos. În acest orizont se multiplică culorile, se diferențiază senzațiile - gustative, olfactive, auditive, tactile - acestea capătă nume noi, nemaiauzite și nemaștiute în limba locală, se îmbogățesc în consecință și lexicul, cu rădăcini și trimiteri foarte depărtate, până la urmă lexicul cade în fantastic, cum cade în fantastic *Istoria hieroglifică* a lui Dimitrie Cantemir. Același balcanism lucrează însă și în regimul poantei, al amănuntului derizoriu, al crochiului, al caricaturalului. "Avea în cap o căciulă/ Tuğuiată ca o sulă"; "Printre-atâtea muhaiale./ Pătîmii numai belele" ș.a.m.d. Referindu-se la acest palier al balcanismului, Călinescu notează: "Amestecul de idei culte și de naivități dă impresia unei nerozii savant ticluite. Sunt versuri a căror încântătoare neghiobie pare fabricată de un Urmuz". Observație esențială, noi înșine îl situasem pe Urmuz în osatura curentului, Urmuz fusese anticipat - credem noi - de Pitarul Hristache și de Vornicul Alexandru Beldiman, oricum deschiderea spre fantastic și absurd a suprarealiștilor noștri din secolul al XX-lea se bizuie, fie și inconștient, pe această experiență anticipatoare. Cu atât mai curioasă pare atașarea poeziei lui Costache Conachi, în viziunea aceluiași Călinescu, nu numai la linia anacreontică de care ține organic, dar și la poezia europeană a secolului al XVIII-lea, Colardeau, Parny, de Foscolo, cu care desigur Conachi are unele formale atingeri. Dar, cum spune același Călinescu, "Tonul lăutăresc este învederat". "Toată poezia sa se învârtește în jurul iatacului și a sofalei". "Versurile în acrostih ne dezvăluie un răboj de femei: Casandra, Aurica, Elena, Lucsandra" etc., alipisirea în amor urcând până la regimul hilar: "dați-mi un cuțit să mă omor!" Or, acestea înseamnă balcanism, de la nadir la zenit și viceversa.

Nu ne-am ocupat, în sumara noastră ochire, de fantasticul poeziei de linie balcanistă, nici de spectacolul teatral, absolut feeric, zice-se, dar care n-a lăsat

Ion Barbu - văzut de Marcel Iancu

texte, așa cum nu ne-am putut ocupa de figura tutelară a întregului curent, somptuos și pezevenghiul Anton Pann. N-am făcut-o fiindcă a trebuit să definim fenomenul în cursul său, am fost constrânși la un asemenea sacrificiu, fiindcă fenomenul literar al balcanismului are o curgere spectaculoasă de aproape trei secole. Aromele lui Anton Pann, ticurile psihice ale lumii antonpannești trec în proza de specie urbană a lui I. L. Caragiale și mai ales în **Chir Ianulea**, trec apoi mai departe la fiul acestuia la Mateiu I. Caragiale, care ne înzestrea cu capodopera întregului, prin **Craii de curtea-veche**. Dar trec și mai departe de Mateiu, după aventura epică a lui Panait Istrati, așezându-se într-un câmp de reflexie și explorare estetică, absolut special, care dă marea măsură a curentului, care cuantifică performanțele acestuia. Prin Ion Barbu, balcanismul se purifică, trece de la cântarea psaltică și lumea a lui Anton Pann, la muzica cultă. Pitorescul, cu fragilitatea sa, nu e înlăturat, dar capătă o densitate de metal rar, care-l eternizează. Echivocul, enigmaticul, labilul, specifice balcanismului, devin nocturnă și mister. Libertatea de expresie se restrânge și se refrigerază până la hermetism. Ion Barbu izbutește paradoxul de a realiza în contul balcanismului o poezie hermetică. Transparența se salvează muzical. "Lir-li-gean./ Lir-li-gean./ Precum pietre date dura/ Pe dulci lezezi de mărgean" se scutește de traducere în orice limbă și are efectul unui elixir. Barbu ne spune că acest elixir trebuie descoperit în fiecare limbă. Performanța ne trimite cu gândul la miracolul pithagoreic sau la minunea alchimistică, deci tot la cei vechi cu care comunicăm, iată, din nou.

Nu putem încheia fără a consemna și o altă performanță, de astă dată în proza secolului al XX-lea, fixată pe aceeași linie a

balcanismului, prin creația unui alt Barbu, Eugen Barbu. Acest Barbu, prin **Principele** și prin **Săptămâna nebunilor**, explorează sediul patologic al hedonismului, în coordonate la care cei vechi n-au avut acces, punând punct unei probleme de cunoaștere, problema disoluției eului, printr-o analiză spectrală, de fapt, printr-o reprezentare spectrală. "Eul eroic" nu mai apare, "eul martiric" a murit. "Au la Sybaris nu suntem lângă capiștea spoielii?" "Da suntem la Sybaris, chiar în capiștea spoielii", răspunde Eugen Barbu. Omul hedonic românesc nu e sfâșiat de conștiința păcatului, la fel ca și omul renascentist, ambii vin - pe căi diferite - din omul antic alexandrin, pe care îl continuă. Experiența hedonistă răsăriteană și experiența hedonistă occidentală, curg paralel, pe paliere diferite, dar concluziile celor două moduri de a fi sunt identice: omul celor două experiențe se află în stare de impas. De fapt, suntem la sfârșitul acestui eon alexandrin, care a debutat atât de ispititor, printr-un **carpe diem** generalizat sau prin fragilul o, **clipă rămâi**. De acest aspect al pierderii sinelui s-au ocupat timpuriu și scepticii și stoicii, și sfinții părinți ai bisericii, și ultimii disperați ai acestui secol, de la Spengler și până la Cioran.

Iată, în final, fie și pe sărite, șirul capodoperelor care exprimă curentul ca spirit și ca școală: **Cronica** lui Radu Popescu, **Didahiile** lui Antim Ivireanu - ca pamflete împotriva curentului, **Istoria hieroglică** a lui Dimitrie Cantemir, poeticăria Pitarului Hristache, Vornicului Alexandru Beldiman și a lui Costache Conachi, opera omnia a lui Anton Pann, **Chir Ianulea** de Caragiale, **Craii de curtea-veche** de Mateiu I. Caragiale, povestirile și fabulele lui Urmuz, poezia lui Ion Barbu, proza lui Eugen Barbu. În sfârșit, o ultimă capodoperă, **Levantul** lui Mircea Cărtărescu. Oricare dintre capodope-

rele mai sus înșirate sau dintre autorii mai sus înșirați, poate da seama în chip autonom de curent, dispensându-se de rest. Deci Dimitrie Cantemir sau Mircea Cărtărescu. Deci Mateiu Caragiale sau Eugen Barbu. Deci Anton Pann sau Ion Barbu. Pentru a vă convinge că alternativele pe care le propun nu sunt arbitrare, iată un singur exemplu: dacă prin Cantemir balcanismul și-a asumat romanul fantastic,

prin Cărtărescu, poet de la sfârșitul veacului al XX-lea, balcanismul și-a asumat epeicul. E mult pentru trei secole, e puțin? Domnul Dumnezeu să ne-o spună, după ce va pune acest mult/puțin la cântar.

P.S. Îmi revine, în cadrul acestei dezbateri, și datoria de mă autodenunța. Romanul nostru **Noaptea otomană**, din ciclul epic **Zăpezile de acum un veac**, e

atașabil, socotim noi, aceluiași balcanism care irigă de atâtea noian de vreme cultura română. În **Noaptea otomană** se prefigurează desprinderea din acest orizont sudic, atât de fast și nefast; în ultimul volum al ciclului, **Ieșirea la mare**, se constată însă recăderea sau mai exact pendularea noastră dramatică între cei doi poli. Suntem expresia unei lumi de răspântie.

Adnotări la conceptul de CULTURĂ NAȚIONALĂ

În cadrul sistemului său de Sociologie, Etică și Politică, Dimitrie Gusti - născut la 13 februarie 1880, în Iași, mort la 30 octombrie 1955, în București, când dogmele totalitarismului de stânga făceau ravagii în rândurile tuturor grupurilor sociale din România iar numele său fusese trecut în umbra tăcerii, fără să fie măcar amintit în cursurile de științe social-umane din cadrul instituțiilor de învățământ (și nu numai), - a fost preocupat, de-a lungul unei vieți, și de probleme ale culturii, ba încă, se poate spune, fără nici un echivoc, că problema tuturor problemelor în cercetarea realității sociale a României, între cele două războaie mondiale, a fost, în **Sociologia militans** a Școlii sociologice de la București, **problema cunoașterii și acțiunii (social-culturale) în serviciul națiunii**. Concluzente sunt, în privința aceasta, capitolele introduse de Dimitrie Gusti în al doilea volum **SOCIOLOGIA MILITANS**, ultima ediție tipărită în timpul vieții lui (1946), care se referă, toate, cu o singură excepție, la probleme ale culturii din România și la soluții corespunzătoare lor.

Pentru a înlesni înțelegerea cât mai adecvată a conceptului de "cultură națională" în sistemul lui Dimitrie Gusti e nevoie de câteva precizări prealabile, întrucât conceptul de cultură nu a avut și nici nu are o definiție **omni et soli definito**.

Delimitând **cultura obiectivă** (sistem de bunuri culturale care formează "stilul unei epoci") de **cultura instituțională** (totalitatea regulilor pe care instituțiile sociale le alcătuiesc în locuri și-n vremuri deosebite), Dimitrie Gusti reține, în sistemul său, trei înțelesuri principale ale conceptului de cultură: **cultură personală**, **cultură creatoare** și **cultura poporului**. Prima este "atitudinea personală față de cultură, adică raportul trăit, viu, de activitate între persoana de cultivat și valoarea de cultură", încât, în acest caz, cultura atârână de capacitatea persoanei de a primi bunul cultural și, în al doilea rând, de capacitatea bunului cultural, ceea ce înseamnă, firește, că "procesul de cultură personală constă... în încadrarea individului în sfera culturală a unui timp și în eliberarea sa de această sferă, prin creații noi de valori".

Comentarii pe marginea acestei asocieri (**cultura creatoare** și **cultura asimilată**), care reprezintă în sistemul lui Dimitrie Gusti două mari laturi ale aceleiași probleme, formate în jurul aceluiași "circuit social", nu-s necesare aici și acum, de vreme ce formularea următoare este mai presus de orice contestare: "În privința culturii creatoare, societatea românească nu-și dă bine seama de însemnătatea problemei, pentru că nu înțelege (în 1928) eminenta funcție și forța socială a inteligenței. Intelectul, legislatorul superior al vieții, ce descoperă legile naturii și ale societății, ce diriguiește întreprinderile economice și perfecționează instrumentele de muncă, ce creează o altă natură, o altă societate, o nouă viață de valori artistice, este amenințat de a fi copleșit în lumea capitalistă de azi, deși, se știe, capitalul intelectual este un element cel puțin egal cu capitalul economic ori cu munca".

Astfel, **trinomialul "muncă, capital, intelect"** formează, în sistemul lui Dimitrie Gusti, o treime unitară sau o unitate trinitară, în care cele trei elemente creatoare de bunuri materiale și spirituale sunt indivizibile în acțiunea social-economică și spirituală prin organizarea culturii, politicii culturale și sociale a statului, prin subsistemele de învățământ, de culte și de cultură, în cadrul unui stat cultural democratic.

Un rol precumpănitor în viața socială a unui stat îl are **cultura poporului**. Ea este Evanghelia unei

națiuni. Este, în termenii lui Dimitrie Gusti, "o **cultură a maselor, nu însă în masă**", este "un proces, o devenire permanentă, niciodată o stare definitivă. Nu se poate avea o cultură, omul fiind totdeauna pe cale de cultivare".

Astfel, cultura este altceva decât știința. "Gradul culturii nu crește cu cuantumul cunoștințelor câștigate. Știința este de altfel mărginită, are granițe. Cu cât se lărgeste cercul cunoștințelor științifice, cu atât mai fragmentar apare știința. Tragedia cunoașterii constă tocmai în deosebirea ce trebuie să se facă între posesiunea cunoștinței, totdeauna modestă și relativă, și între funcția dinamică a cunoașterii, totdeauna îndrăzneată, în tendința infinită a găsirii Adevărului".

Așa că, **prima condiție a științei** este stăpânirea unui număr necesar de cunoștințe, iar **problema culturii**, formulată de John Ruskin, citată în context, e alta: "**Nu interesează să dăm unui om ceea ce el nu știe, ci să facem din el ceva ce nu era**".

Cunoștințele reprezintă doar **materialul de cultură**, cultura este facultatea câștigată de om pentru a se regăsi pe el însuși în realitatea în care trăiește și pentru a-și alcătui o lume spirituală proprie și în care omul însuși se pune, ca membru activ, în **viața istorică a totului social**.

Înseamnă că prin cultură se desemnează, în alți termeni, un raport de intensitate a omului cu bunurile culturale. "Acest raport, firește, poate fi pozitiv, când fenomenul cultural are o influență activă asupra omului, negativ, când această influență lipsește. Cu cât mai cuprinzător și mai înalt va fi cercul valorilor culturale, care cuprind raportul de intensitate cu omul, cu atât mai mare și largă va fi cultura sa".

Din această formulare decurge o consecință importantă: "Cultura nu se poate dăru, nici mijloci direct". Se pot dăru sau mijloci cunoștințele (materialul de cultură, valorile de orice tip ar fi ele, care pot avea însemnătate numai în măsura în care individul le poate transforma în **valori permanente de cultură**).

Mai înseamnă că, prin cultura poporului, Dimitrie Gusti înțelege **trebuințele poporului**. "Poporul - scrie el - trebuie să i se dea acele valori culturale de care el are nevoie, și numai după capacitatea lui actuală spirituală de recepție, rămânând, firește, ca în același timp, potrivit firii sale specifice, să i se deștepte și trebuințe superioare celor existente".

Reiese că, înainte de a **purcede la cultivarea poporului, poporul trebuie cunoscut**, ceea ce Dimitrie Gusti și Școala sociologică de la București au făcut, prin toate străduințele lor, din 1919 până în 1943, punându-se, astfel, în slujba **NAȚIUNII ROMÂNE**. "Adevăratul rost al culturii poporului este transformarea poporului, o unitate biosocială, în Națiune, o unitate superioară, spiritual-socială. Cultura, așa înțeleasă, formează spiritul de comunitate, conștiința valorilor naționale, conștiința de solidaritate națională (...) În activitatea culturală tot ceea ce contribuie la crearea comunității și conștiinței naționale este binevenit; ceea ce nu contribuie la această operă este indiferent, iar ceea ce-i străin trebuie ocultat".

Considerațiile lui Dimitrie Gusti asupra culturii poporului (culturii naționale, de vreme ce e vorba de Națiunea Română, de creșterea comunității și conștiinței naționale) constituie o lecție magistrală a prezentului culturii românești de astăzi și, mai cu seamă, de mâine.

Societate, comunicare și valori

(Continuare din pag. 1)

În fond, comunicarea este transmitere și schimb de idei, iar recepția și acceptarea acestora are, în societate, anumite particularități, satisface sau nu anumite interese. Sociologia comunicării ține seama tocmai de un asemenea fapt esențial.

Nu puțini cercetători, oprindu-se asupra rolului ideilor în procesul comunicării, atrag atenția asupra valorilor crescătoare și descrescătoare ale ideilor în raport cu aportul acestora în procesul transformării lumii. Dar natura, puterea și influența ideilor depind de o serie de factori și împrejurări. În legătură cu asemenea aspecte, într-un curs ținut la Sorbona, Bertrand de Jouvenel atrăgea atenția asupra a ceea ce se înțelege prin "idei", enunțând trei propoziții simple dar relevante: "1)

comunicăm prin cuvinte cu conținut nesigur; 2) vedem lucrurile prin intermediul ideilor sau, cu alte cuvinte, potrivit ideilor de care dispunem; 3) antrenăm (și suntem antrenați) la acțiune prin discursuri în care intră diferite genuri de idei". În opinia sa, "cu cât mai nesigură este semnificația termenilor, cu atât mai mari sunt șansele de neînțelegere"²⁾, pentru evitarea incertitudinilor și confuziilor, a înțelegerilor greșite - dacă se urmărește acest scop - fiind necesar să se elimine ambiguitatea termenilor, să nu se folosească termeni într-un sens neadmis, neconvenit, impropriu, ci în mod logic, cu rigoare intelectuală. Dacă asemenea cerințe sau deziderate privesc mai mult limbajul științific, este de înțeles că în limbajul cotidian, în cel politic, acționează frecvent asocierile afective, subiectivismul, valorile

evocatoare, care nu trezesc aceleași percepții la toți interlocutorii.

Astfel, în comunicarea socială apare adesea "transferul" de mesaj, fie din cauza deformărilor, voite sau nevoite, fie din cauza receptării numai "în sens convenabil".

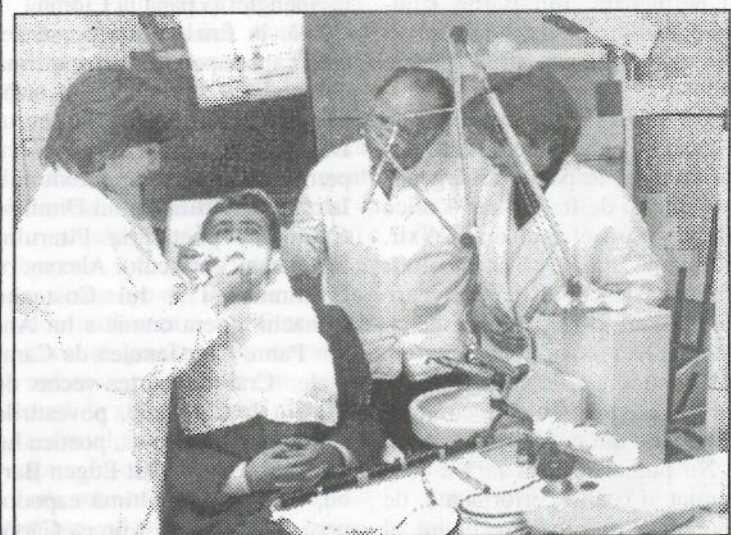
Este de la sine înțeles ce consecințe negative au și la ce "rezultate" duc dialogul politic sau comunicarea socială care, nu de puține ori, în condițiile țării noastre din ultimii cinci ani, s-au arătat încărcate de invective, violențe, încredințări și intoleranță. Dacă, pentru eficiența comunicării sociale și politice într-un sistem pluralist nu ar avea nici un rost puritanismul, rigiditatea, șablonizarea inteligențelor, sunt neapărat necesare și utile semnele educației, disciplina și seriozitatea gândirii, spiritul de toleranță și discernământ.

1) "Opinia națională", nr. 84, 6 martie 1995, articolul "Societatea deschisă". O fundație pusă în slujba unui genocid al culturilor naționale;

2) Bertrand de Jouvenel, *Progresul în om*, Editura Politică, București, 1983, p. 334-335.

La Universitatea "Spiru Haret" -
Cursuri practice
cu studenții facultăților
de Medicină
și Stomatologie

Funcția primordială a școlii în viața națiunii

(Continuare din pag. 1)

În stadiul actual al cercetărilor de pedagogie putem fi siguri că, pentru Haret, orientarea democratică, psihologică și națională a școlii sunt modalități practice de afirmare a valențelor omului, la fel ca și legarea aspectului economic de cel educativ în scopul umanizării celui dintâi și de promovare a spiritului de solidaritate socială propagat prin ideea comunităților de muncă și a disciplinei libere în educație.

În concepția lui Spiru Haret dezvoltarea integrală a potențelor intelectuale și morale ale poporului în folosul patriei și al individului reprezintă, deopotrivă, un principiu și un obiectiv educațional, un înțeles teoretic și un instrument practic de declanșare a energiei creatoare specifice românești. Această idee și-a precizat conținutul și și-a extins aria pe măsură ce autorul ei a adâncit cunoașterea realităților economico-sociale și socio-culturale pe baza unei investigații neabătute a vieții și a năzuinței oamenilor de participare la dezvoltarea statului român.

II. O perspectivă sistemică de renovare a învățământului

Dacă ne referim la dezvoltarea capacităților poporului pe calea organizării învățământului, vom observa, cu firească mândrie, că Spiru Haret, în cursul înaltelor sale magistraturi, onorate de-a lungul a trei decenii, dovedește o gândire sistemică atât de frecvent întâlnită astăzi în științele pedagogice: "Știu - scria el - că toate ramurile de în-

vățământ sunt strâns legate între ele și că starea uneia nu se poate modifica fără ca celelalte să nu se resimtă". Rezultă că Haret cunoștea de la bun început ceea ce contemporanii săi nici nu bănuiau, și anume că **reformarea școlii primare** va atrage după sine **renovarea celorlalte trepte și tipuri de școli** (secundare, superioare, profesionale), a întregului sistem de învățământ. Este sigur că acordul parlamentarilor din timpul său la o reformă globală și radicală era imposibil de obținut. Dar Haret adoptă calea etapelor succesive, folosindu-se de argumente ce decurgeau cu necesitate din transformarea unuia din elementele sistemului. El pornește de la evaluarea, în termeni matematici, a relevanței condițiilor de desfășurare a procesului de învățământ, acordând o importanță particulară factorilor **cultural, istoric și demografic**, respectiv **gradului de instrucție a poporului și dinamicii populației în vârstă școlară**.

Concepând elaborarea legilor învățământului în viziune sistemică, Haret consideră administrarea școlii în raport cu eficiența socială. El va observa faptul că un liceu cu clase suprapopulate este lipsit de randament, arătând că dintr-o sută de elevi intrați în clasa I-a numai patru termină liceul, iar restul rămân repetenți, și va considera astfel că "în stare normală repetenții ar trebui să fie o excepție în fiecare clasă și când ei devin regulă, este dovada palpabilă că școala merge rău de tot". Raportul dintre intrări și ieșiri, dintre **input** și **output**, cum ne exprimăm astăzi, are pentru matematicianul Haret valoare de metodă, întrucât pune în evidență relația dintre sistem și mediul social și

arată, în același timp, posibilitatea unei cunoașteri precise a neajunsurilor structurii și funcționalității sistemului. De aici înainte ideea care va anima acțiunile sale legislative, în sensul conceptului de valorificare a potențialității umane, se află în legătură cu grava problemă a **accesului** și a **șanselor** privind deopotrivă populația școlară și marea masă a cetățenilor.

III. Egalizarea șanselor de acces la cultură

Preocuparea lui Haret de a face din școală un instrument de egalizare a șanselor în planul vieții sociale se reflectă în efortul său de a distribui mijloacele educative în așa fel, încât să cuprindă întreg teritoriul țării, opunându-se tendințelor de concentrare a acestora în marile aglomerări urbane. Se știe că astăzi științele pedagogice acordă o atenție deosebită corelației dintre reușită și accesul timpuriu la educație. Copiii privați de o educație adecvată la vârsta preșcolară sunt defavorizați, în mod ireversibil, față de copiii aflați într-un mediu corespunzător de dezvoltare. Evident, această observație este valabilă pentru treptele de învățământ în cadrul unor situații similare și explică insuccesul școlar al unor copii cu potențe psihice deosebite care, în loc de a fi evoluat pe treptele învățământului până la capăt, s-au aflat în condiția unei blocări cu anticipație. Remedierea unor asemenea realități școlare vizează totdeauna aspecte organizatorice, de conținut și de metodologie didactică.

(Va urma)

Din practica reuniunilor internaționale

VOT, VETO ȘI CONSENS (II)

Valentin LIPATTI

Dacă politica externă a unui stat reprezintă totalitatea scopurilor și mijloacelor pe care guvernele le elaborează în relațiile cu alte state, ca și în definirea opțiunilor lor față de problemele internaționale, diplomația este un instrument de aplicare și de desfășurare a acestei politici externe. Ea se desfășoară, din cele mai vechi timpuri, pe plan bilateral. Diplomația multilaterală, ca modalitate organizată a contactelor de ordin politic, militar, economic sau cultural, este însă mai recentă. Primele congrese internaționale au apărut în veacul al XV-lea, dar ponderea lor a devenit semnificativă de-abia în secolul trecut. Diplomația prin intermediul reuniunilor internaționale a luat avânt, mai ales, după cel dintâi război mondial. De-atunci încolo, reuniunile multilaterale, guvernamentale și neguvernamentale, au cunoscut o proliferare determinată de necesitatea examinării și soluționării problemelor cu care omenirea nu a încetat să fie confruntată pe multiple planuri.

În organizarea reuniunilor internaționale cu caracter guvernamental (congrese, conferințe, reuniuni specializate, comitete de experți etc.), stabilirea modalității precise de desfășurare a lucrărilor apare ca fiind esențială, dacă ținem seama de faptul că procedura - adică ansamblul regulilor după care se conduc reuniunile respective - acționează în mod nemijlocit asupra chestiunilor de fond. Procedura are astfel de cele mai multe ori un substrat politic, iar munca unui multilateralist nu poate fi cu adevărat eficientă decât dacă el cunoaște în profunzime regulile de procedură ale reuniunii la care participă.

Nu vom putea, în cele ce urmează, să abordăm ansamblul regulilor de procedură menite să asigure buna desfășurare a reuniunilor internaționale, ci ne vom referi numai la modalitățile concrete de adoptare a hotărârilor, întrucât aceste modalități reprezintă cheia de boltă a oricărei proceduri și, ca atare, a oricărei negocieri multilaterale.

Ce este votul?

Marea majoritate a reuniunilor internaționale au la baza procedurii lor adoptarea hotărârilor prin vot. Votul este o modalitate de manifestare expresă a voinței participanților față de chestiunea care se află în discuție. Inspirat din principiul egalității suverane a statelor, votul are la bază regula fundamentală potrivit căreia fiecare stat reprezentat la reuniunea respectivă dispune de un vot, iar toate voturile au aceeași valoare. În mod curent, votul se exprimă prin ridicarea mâinii sau a pancartei pe care este înscris numele

țării respective. Cu privire la propunerea aflată în discuție, reprezentanții statelor participante au latitudinea să voteze pentru sau contra, să se abțină sau să nu participe la vot. La Organizația Națiunilor Unite, luarea hotărârilor se face fie prin ridicarea mâinii (sau pancartei), fie printr-un sistem electronic care înregistrează votul. **Votul prin apel nominal** poate avea loc la propunerea oricărui reprezentant, reuniunea respectivă fiind obligată să adopte această procedură înscrisă în regulamentul său intern de funcționare. În acest caz, delegații se pronunță prin "da", "nu", "abținere" sau "neparticipare" asupra chestiunii puse la vot, în ordinea alfabetică a numelui statelor participante. **Votul prin apel nominal** este folosit de obicei în chestiuni controversate și în care o astfel de procedură este necesară pentru delimitarea exactă a pozițiilor, favorabile și negative. Uneori, votul prin apel nominal permite o deplasare a pozițiilor, delegațiile care au instrucțiuni mai puțin stricte urmând poziția unor țări alături de care au votat anterior. **Abținerea și neparticiparea** la vot nu exprimă întotdeauna și neapărat o poziție indiferentă a statului respectiv, ci au de cele mai multe ori o semnificație politică bine determinată. Înainte și mai ales după votare, fiecare reprezentant are dreptul de a-și explica votul, chiar și dacă a avut prilejul să-și facă cunoscută poziția în prealabil. El procedează astfel pentru a evita orice nelămurire sau echivoc asupra votului său, care a avut sau va avea loc. Alteori, explicația votului se mai folosește de aceste delegații care, din cauza limitării în timp a discuțiilor, nu au avut posibilitatea să-și exprime punctul de vedere în cursul dezbaterilor. Astfel de explicații exprimă adesea și sentimentul de frustrare resimțit de cei ce-au fost puși în minoritate.

Propunerile se adoptă de regulă cu majoritatea voturilor exprimate - **majoritatea relativă**. Abținerea nu intră în calculul majorității relative obținute, ci numai voturile favorabile și cele negative. Există situații în care se cere **majoritatea absolută** a tuturor statelor participante la reuniune. În acest caz, numărul voturilor afirmative trebuie să fie superior celui al voturilor negative și al abținerilor la un loc. În astfel de situații, abținerea de la vot are un efect similar cu votul negativ. Pentru unele probleme considerate ca fiind deosebit de importante, regulamentul de procedură poate prevedea, în locul majorității simple, o **majoritate calificată** (de două treimi sau trei pătrimi din numărul

voturilor). De asemenea, **votul ponderat** este un sistem folosit uneori și se bazează pe inegalitatea părților. Potrivit acestei proceduri, unele părți participante dispun de un număr mai mare de voturi decât altele, în funcție de anumiți factori (contribuție financiară, întindere teritorială, populație etc.). Acest sistem de vot ponderat se practică în unele organizații internaționale (precum Fondul Monetar Internațional sau Banca Internațională de Reconstrucție și Dezvoltare), dar votul bazat pe egalitatea suverană a statelor (un stat - un vot) rămâne procedura cea mai des folosită în practica organizațiilor și reuniunilor internaționale.

În condițiile procedurii de vot, negocierea unei propuneri trebuie să urmărească obținerea unui sprijin cât mai larg. **Co-autoratul** permite o astfel de realizare, devreme ce un proiect de rezoluție prezentat de o țară și înscris, în calitate de co-autori, de cât mai multe țări participante, are toate șansele să treacă fără dificultate, în măsura în care alte voturi pozitive vin să se adauge voturilor celor

care au prezentat proiectul. Co-autoratul implică o muncă de culise susținută pentru punerea la punct a unui text care să poată deveni un numitor comun pentru toți semnatarii lui. Alteori, în special la reuniuni cu un număr restrâns de participanți, se poate prezenta proiectul de către o singură țară, cu condiția ca, odată pus la vot, acesta să se bucure de sprijinul majorității participanților. O astfel de procedură reușește adesea, deși este mai riscantă decât prima, gradul de angajament prin co-autoratul fiind mult mai mare decât o simplă promisiune de vot favorabil.

Uneori, dacă propunerea respectivă a fost îndelung negociată și dă satisfacție tuturor participanților, ea poate fi adoptată cu **unanimitate de voturi** și, eventual, câteva abțineri. Tot așa, dacă gradul de acord între participanți este foarte mare, propunerea poate fi adoptată prin **aclamații**, ceea ce înseamnă tot o acceptare unanimă.

"PARTIDE DE DE PIAȚĂ"

Asociația, sugerată de titlu, între partide și piață, șocantă la prima privire, nu este, totuși, lipsită de justificare. În fond, cele mai multe dintre partidele noastre politice au apărut ca rezultat al inițiativei private a unor persoane, familii sau grupuri restrânse care ofereau publicului un anumit produs - promisiuni de intenții politice - în schimbul cărora pretindeau sprijin pentru alegerea în reprezentanța națională și în conducerea locală.

Partidul de piață era una din posibilele reacții la fosta dominație a partidului-stat, totalitar. În timp ce unii, imediat după decembrie 1989, dădeau buzna peste graniță, ducând în desagă produse deficitare, dar de mare tehnicitate ale hulei industrii românești, furate cu ori fără acte direct din fabrici, pentru a aduce în schimb râvnitele ciurucuri ale bazarurilor levantine, a căror vânzare la prețuri exorbitante a pus bazele multor averi, contribuind, totodată, la declanșarea galopului inflației; în timp ce alții, mai puțini, dar la alt nivel, creau S.R.L. -urile - căpușă, ce aveau să privatizeze ilicit și rapid o bună parte a avuției naționale, apariția bruscă a unei sumedenii de asemenea partide se integra, cu o nuanță specifică, unui curent mai larg, acela al primelor forme de valorificare a posibilităților decurgând din noile stări de lucruri.

Sfeterisirea urgentă, în interes personal, a fondurilor puse cu dărnicie la dispoziție din visteria statului primelor câteva zeci de partide, sagacitatea cu care s-au acaparat impunătoare clădiri spre a servi drept sedii și graba cu care spațiile respective au fost în parte subînchiriate, în parte populate cu cârciumi ori buticuri proprii sunt tot atâtea argumente relevante care justifică încadrarea într-un concept ce se impune de la sine - acela de "partide de piață".

Dar poate mai greu decât aceste semne exterioare atârână în balanță împrejurarea că în comportamentul multor partide de la noi sunt vizibile cu ochiul liber elementele unor metode și mobiluri ce nu pot fi caracterizate altfel decât prin sintagma din titlu. Mai mult chiar, imperfecțiunile economiei de piață din România, ca proiect teoretic și ca realitate palpabilă, cu abdicările ei de la reguli ce o fac

atractivă când privești spre țările avansate, se răsfrâng ca într-o adevărată oglindă și în felul cum funcționează la noi ceea ce am numi piața partidelor politice.

Bomboanele poleite ale negustorului de tarabă, care deranjează stomacul cumpărătorului, seamănă în multe cazuri cu programele și promisiunile demagogice de pe piața politică, acestea din urmă putând deregla întreaga economie și viață socială, cu unicul scop al instalării în Parlament și prin alte posturi de decizie a unor personaje hotărâte să realizeze fericirea națiunii prin propria lor îmbogățire.

Dacă fenomenul corupției aleșilor națiunii și a funcționarilor publici nu s-a născut în România și nu va deceda, cu siguranță, în primul rând la noi, această constatare nu face mai puțin îngrijorătoare și mai puțin nocive consecințele lui, atât în planul material, cât și în acela al subminării încrederii în democrație și în economia de piață, al subrezirii legăturilor ce unesc laolaltă, într-o societate și într-un stat, comunitatea națională.

Condamnată, inclusiv prin măsuri legislative, în raporturile de pe piața economică, concurența neloyală domnește nestânjenită și face regula pe piața partidelor noastre politice. Nu propagarea virtuților propriului program - de multe ori rudimentar, reducându-

se la câteva aserțiuni de ordin general -, ci discreditarea politicii celuiilalt, îngrămădirea de acuzații și suspiciuni la adresa partidelor concurente ori rivale pare să fie regula de căpetenie a vieții politice românești. Încercările timide și singulare de a recunoaște vreun merit unui partid advers ori unei persoane din cealaltă tabără sunt depeșite cu promptitudine și strășnicie, ca un pericol de contaminare ce ar putea pune în cauză principiul după care "adversarul nu are niciodată dreptate".

Însăși denumirea de "voiajori politici" dată de partide acestor persoane care migrează, din diverse motive, de la o formațiune politică la alta, ne menține pe planul conceptelor de piață, chiar dacă nu există o similitudine evidentă între voiajorul comercial și cel politic. Detestat când pleacă din partidul "nostru", voiajorul politic este persoana cea mai onorabilă când vine din altă parte "la noi" ori doar pleacă de la rivalii noștri. În trecut fie spus, voiajorii sunt, de cele mai multe ori, nemulțumiți de împărțirea favorurilor și onorurilor, și nu atât de programul ori tactica partidului, pe care le cunoșteau cu mult înainte de a-l părăsi.

Forma colectivă a fenomenului voiajorilor politici o reprezintă disidențele, sciziunile, desprinderea "aripilor", urmate de trecerea la altă formațiune sau de înființarea unor noi partide. Asemenea fenomene, putând avea corespondență și uneori determinări în evoluțiile de piață propriu-zise, se înmulțesc de obicei în preajma unor evenimente de vârf pentru piața politică, cum sunt consultările electorale. Apropierea datei alegerilor agită mai intens valurile vieții noastre politice, niciodată îndeajuns de liniștite. Se verifică armurile, se trec în revistă combatații, se publică noi proclamații conținând imprecapii la adresa adversarilor, avertismente pentru aliații nesiguri, promisiuni de fericire veșnică și imediată pentru alegători, dacă aceștia vor fi conștienți și vor vota cum trebuie. În spatele scenei, se duc tratative de culise pentru a atrage cât mai mulți aliați, a provoca dezertări teleghidate la adversari în momente dinainte stabilite, se fixează calendarul lansării unor bombe etc. Unele din aceste pregătiri se văd deja. Altele vor veni neapărat.

Alegerile sunt pentru piața partidelor un fel de târguri sezoniere, la care fiecare trage nădejde să atragă cât mai mulți mușterii spre taraba proprie. Dar în vremuri de criză, cu toată atracția sonoră și colorată a bălciului, puțini se hotărăsc să cumpere; cei mai mulți privesc, clatină din cap și trec mai departe. Mai ales, în fața standurilor ce oferă, la prețuri pipărate, marfă de o calitate îndoielnică.

■ Dr. Marin NEDELEA

La Universitatea "Spiru Haret"

PERMANENȚE ROMÂNEȘTI

ȘTEFAN BÂRSĂNESCU -

pedagog strălucit,
distins filosof al educației

Născut la 4 martie 1895 în comuna Viperești, județul Buzău, într-o familie de țărani cu stare și iubitori de carte, Ștefan Bârsănescu asimilează în sânul acesteia sănătatea, echilibrul moral și statornicia specifice spiritualității rurale românești. În pas cu o generație care înfăptuise Marea Unire, revine din tranșeele de la Mărăști și Mărășești în anul 1918 pentru a-și continua studiile la Universitatea din Iași, Facultatea de Filosofie și a o termina ca licențiat în anul 1921; obține, după patru ani, titlul de doctor "magna cum laude" în filosofie. Această generație de intelectuali și-a asumat misiunea de a consolida unitatea spirituală a țării. De aceea, ca și alți eminenți cărturari ai României, Ștefan Bârsănescu va desfășura activități extrauniversitare sistematice, ținând conferințe la Oradea și la Chișinău sau Cetatea Albă, la Timișoara și la Soroca sau Hotin.

Carierea profesională a lui Ștefan Bârsănescu a urmat un curs ascendent și semnificativ. Voi menționa: între 1923 - 1933 profesor, iar în ultimii ani și director al Școlii Normale "Vasile Lupu" din Iași; această școală avea o vocație națională primind în internat elevi din toate județele țării; în anii 1929 - 1931, efectuează studii de specialitate la vestitul "Zentral Institut für Erziehung und Unterricht", din Berlin; în 1933, devine profesor suplinitor și apoi titularul catedrei de pedagogie a Universității din Iași.

În iarna anului universitar 1945 - 1946, profesorii acestei universități revin din refugiu într-un oraș răvășit de frontul care îl traversase. Toți sunt însă la posturi și își îndeplinesc, fără ezitări, misiunea. Cursurile profesorului Ștefan Bârsănescu erau audiate nu numai de studenți, ci și de intelectuali din afara Universității, interesați de problematica educației.

După anul 1948, Universitatea primește o suită de lovituri sub influența așa-numitei "Reforme", înfăptuite sub controlul autorităților sovietice. Dintre cei 5 profesori ai Facultății de Filosofie, 4 - Dan Bădărău, Nicolae Bagdasar, Ștefan Bârsănescu. Al. Claudiu - vor fi eliminați, ultimul fiind trimis ulterior la Canal. În această perioadă, m-am apropiat de cei eliminați și, atât cât am putut, i-am ajutat. Alături de ei, în anii care au urmat, am făcut o a doua Universitate, cunoscându-i mai îndeaproape în timpul excursiilor la Copou, la Bucium sau în alte localități.

În această perioadă de dificultăți, Șt. Bârsănescu s-a comportat în mod exemplar, făcând dovadă de curaj și sobrietate și menținându-și, împotriva tuturor dificultăților financiare, preocupările pentru studiu.

Primul pas spre reîncadrarea profesorului Ștefan Bârsănescu în învățământ s-a făcut în anul universitar 1955 - 1956 pe baza propunerii avansate ministrului Ilie Murgulescu de către directorul

Institutului Interregional de Perfecționare a Personalului Didactic din Iași, eminentul filolog Dumitru Gafițanu. M-am aflat, în calitate de șef de catedră, la Ministerul Învățământului, alături de el, unde a propus reîncadrarea profesorului Ștefan Bârsănescu direct ministrului. Acesta cunoștea valoarea profesorului ieșean și, dintr-o discuție pe care o avusese anterior cu academicianul A. I. Kairov, fost ministru al învățământului în U.R.S.S. și președinte al Academiei de Științe Pedagogice a U.R.S.S., ministrul Ilie Murgulescu a aprobat propunerea Institutului din Iași, fără ezitări.

Reintrat la Universitate, în 1958, lucrează ca șef al Catedrei de pedagogie până la pensionare, în 1965. Nimic nu se schimbese în activitatea lui, nici în modul în care își concepea cursurile, nici în stilul de prezentare al acestora.

Ștefan Bârsănescu se pregătea cu o conștiințiozitate exemplară pentru cursuri, pe care le ținea pe baza unui plan sub forma unor expuneri libere, dar extrem de sistematice și coerente. El era creativ în fața pregătirii cursurilor și nu lăsa loc improvizărilor în desfășurarea cursurilor.

În alegerea temelor, profesorul Șt. Bârsănescu a situat pe primul loc satisfacerea trebuințelor prioritare ale domeniului și sprijinirea eforturilor dezvoltării țării, prin educație și cultură. Așa se explică apariția unor cărți purtând titluri cum sunt: **Politica culturii. Studiu de pedagogie, Pedagogia agricolă, Unitatea pedagogică contemporană, ca știință, Tehnologia didactică** ș.a.

În activitatea de după al doilea război mondial, unele lucrări reprezintă fie excelente monografii, cum sunt: **Schola Latina de la Cotnari sau Academia Domnească din Iași** ș.a., fie sinteze: **Dicționar de pedagogie contemporană, Medalioane**. Prin astfel de lucrări, Ștefan Bârsănescu încerca să împărtășească altora reflecțiile sale, extrase dintr-o experiență didactică extinsă pe mai multe decenii. Multe dintre ele au fost și sunt citate nu doar în Germania, unde a avut colaboratori și prieteni, ci și în Italia, Franța sau la UNESCO - Paris.

Recitind sau rememorând conferințe și dialoguri avute cu profesorul Ștefan Bârsănescu, până în pragul morții sale (1984), am identificat un număr de anticipări remarcabile ale orientărilor și priorităților mișcării pedagogice contemporane. Astfel, în cursuri, comunicări științifice sau dialoguri, el anticipa ideea devenită o prioritate în mișcarea pedagogică contemporană, mai ales după Conferința Mondială a Educației, care a avut loc la Jomtien, în Thailanda (1990), și anume: conceperea și organizarea educației în funcție de trebuințele de învățare ale elevilor și studenților. Astăzi, conceptele de **learning needs** sau **besoins d'apprentissage** sunt concepte-cheie ale pedagogiei.

O altă anticipare reușită și utilă

o reprezintă ideea rolului filosofiei educației în conceperea și punerea în aplicare a reformelor sistemelor educative, mai ales pentru cazurile în care unii decidenți sau cercetători limitează această activitate socio-culturală complexă și delicată la planificarea economică sau la organizare. Ștefan Bârsănescu apăra și pune în evidență specificitatea și autonomia pedagogiei ca știință fundamentală a educației și o făcea nu pentru a o închide colaborărilor cu alte științe, ci pentru a preveni marginalizarea acesteia sau dizolvarea ei în sfera altor științe, cum ar fi sociologia sau psihologia educației.

Ștefan Bârsănescu a fost și a rămas cel mai remarcabil istoric al educației și pedagogiei și această afirmație se bazează atât pe calitatea metodelor folosite, cât și pe valoarea studiilor și lucrărilor sale. Profesorul ieșean stăpânea perfect instrumentele necesare unui istoric: limbile clasice - latina și greaca, limba slavonă, citirea și scrierea cu etaj. Avea instrumentele și perseverența necesare pentru a merge direct la surse, deci pentru a interpreta pictura religioasă care înfățișa scene de școală, pentru a corela curente și evoluțiile din România cu cele din Europa. În dialogurile sale cu istoricii, cu ghizii de mănăstiri sau case memoriale, el se dovedea a fi nu numai un bun istoric al pedagogiei, ci și un documentat istoric. Considera că popoarele se prezintă în arena mondială prin calitatea studiilor istorice, care sunt o mărturie a nivelului cultural și politic atins de o colectivitate umană. În anii '80, Șt. Bârsănescu a realizat o monumentală Istorie a pedagogiei universale și românești, care însumează 720 de pagini dactilografiate. L-am ajutat în elaborarea acesteia și figurez alături de el în calitate de coordonator. Lucrarea a primit în doi ani consecutivi "bun de cules", dar, din motive care îmi scapă, nu a apărut ulterior în lista lucrărilor de publicat. Posed un manuscris al acestei lucrări și cred că Academia Română va găsi o soluție pentru publicarea ei.

■ Prof. univ. dr.
George VĂIDEANU

ALEXANDRU
IOAN CUZA

175 de ani de la naștere

La împlinirea a 175 de ani de la naștere, **Alexandru Ioan Cuza**, domnitorul primei Uniri românești, se înfățișează posterității ca un exemplu de conducător luminat, patriot din generația de aur a lui Nicolae Bălcescu, diplomat de talie europeană, întemeietor al celor mai reprezentative așezăminte românești. Icoana lui urcă tot mai sus, în cea mai curată legendă, pentru că demnitatea Țării și a tuturor românilor și-au găsit în el expresia cea mai nobilă care a impus respect chiar și marilor puteri europene ale timpului său.

REVISTA

OPINIA
națională

TIPOGRAFIA FED

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:
Camelia BOSTAN

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon: 330.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 3 000 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat postal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația "România de Măine", Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B.. Abonamente se pot face și prin oficiile poștale din întreaga țară.

Revista "OPINIA NAȚIONALĂ" se află înscrisă în Catalogul de presă "RODIPET" la poziția 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin "RODIPET" S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr.1, Sect.1, București - România.